

Verslag van de Landelijke CE-bespreking Geschiedenis HAVO

Dit verslag zal in de nabespreking van het eindexamen door de havo-vwo commissie en vertegenwoordigers van CvTE en Cito in het najaar van 2022 meegenomen worden.	
Lengte	25 vragen leken op het eerste gezicht voor ons als docenten prima. Bij het nakijken blijkt het voor leerlingen toch vaak te tijdrovend, waarschijnlijk door taligheid/tekstbronnen.
Niveau	Leek ook op het eerste gezicht ok (beter dan vorig jaar), maar taligheid leidt waarschijnlijk tot tegenvallende prestaties (in combinatie met corona-effecten?)
Spreiding	Relatief weinig over de context NL na 1945. Relatief veel punten(verlies) aan het eind.
Formulering vragen	Soms complex (meerdere stappen en antwoordspecificaties waarvan leerlingen een deel vergeten).
Geschiktheid bronnen	Ok
Gebruik van de bronnen	Ok
Corrigeerbaarheid	Veel opmerkingen in het CV die corrector het gevoel geven dat historisch inzicht niet altijd recht gedaan kan worden.
Notulist: M. Bark	
Voorzitter: R. Spanjers	

Opmerking vooraf: Het gevaar bestaat dat er overal waar 'CV volgen' staat, gelezen wordt dat er geen discussie over geweest is. Die is er in vrijwel alle gevallen wel geweest, met als uitkomst ofwel een gebrek aan consensus, ofwel de conclusie dat aanvullende aanwijzingen niet tot eenduidiger corrigeren zouden leiden. Vandaar: CV volgen. 'Voorbeeld van een juist antwoord' geeft dan ruimte voor met vakliteratuur onderbouwde alternatieven.

Opmerkingen per vraag		
Nr. & score	Analyse van het correctieprobleem: wat is het probleem met deze vraag en welk correctieadvies kan dit probleem oplossen? Mogelijke problemen: 1. Redactie v.d. vraag onduidelijk (RV)/ 2. Redactie v.h. CV onduidelijk (RC)/ 3. Interpretatie v.d. bron discutabel (IB)/4. Puntenverdeling lastig (PV)/ 5. Vraag en antwoord sporen niet (VASN)/ 6. Ander probleem	Verduidelijkingen op het CV waar consensus over is - Bij ' <i>kern van een juist antwoord</i> ': het antwoord moet in de kern overeenkomen met het CV. <u>Wat is de kern?</u> - Bij ' <i>voorbeeld van een juist antwoord</i> ': er zijn ook <u>andere juiste antwoorden</u> denkbaar. Welke bijvoorbeeld?
1 2p	Geen problemen.	CV volgen.
2 2p	Lid 1: 'Bevorderen' wordt breder geïnterpreteerd in CV dan leerlingen vaak doen: Leerlingen geven antwoord zonder 'groei' erin, waar nadruk in CV wel op ligt. Lid 2: Leerlingen leggen niet verband tussen bekering en politiek doel, maar houden het bij 'verspreiden van het christendom'. Is eigenlijk onvoldoende als versterken van overheersing, maar laatste deel CV doet dit ook niet. Historisch hebben collega's hun vraagtekens bij lid 2.	Uitbreiden/bevorderen moet in antwoord. Dus 'er zijn plantages' is onvoldoende. Verband met bevorderen van overheersing moet in antwoord gelegd CV volgen.
3 4p	Leerlingen komen met andere KA's: Vaak overzeese expansie, want ze gaan in op Odoni's beroep. N.B.: een verandering in het CV is dat het kennen van KA nu bonuspunt geworden is, pas als de leerling historisch redeneren laat zien. Was vroeger vaak andersom.	Overzeese expansie is hier niet historisch te rechtvaardigen.
4 2p	Leerlingen volstaan met omschrijvingen van 'empirisch' of vergeten bronfragment met wetenschappelijke revolutie te verbinden	Ook omschrijvingen als 'in de praktijk zien'/'zelf ervaren' kunnen Niet in 1/1 splitsen. Leerlingen moeten verband leggen voor punten.
5 2p	Lid 1: Leerlingen antwoorden specifiek en historisch onjuist. Schatten 'christendom' ten opzichte van katholiek/protestants verkeerd in. Of redeneren naar 'verspreiding christendom' Lid 2: Leerlingen redeneren richting godsdienst-/gewetensvrijheid. Bij lid 1 laat CV bron wél terugkomen. Bij lid 2 staat dit tussen haakjes.	Lid 1: Historisch onjuiste antwoorden (katholieken/protestanten vervolgen) fout rekenen. Verspreiden christendom hier onjuist. Laatste deel van CV lid 1 = letterlijk herhaling van de bron. Dit hoeft niet, als er maar iets van straf/consequentie in antwoord terugkomt. Lid 2: CV volgen.

6 3p	Lid 2/3: Leerlingen vinden 2 verschillende voordelen in het eerste deel van de bron (en splitsen het 2 ^e bolletje uit), waardoor ze niet aan de laatste alinea/het 3 ^e bolletje toe komen. 'waardoor'-deel van CV benoemen ze bij lid 2 en 3 vaak niet/summier.	Twee duidelijk verschillende voordelen kunnen ook duidelijk verschillende voordelen uit het tweede bolletje zijn voor 2p. Verder CV volgen.
7 2p	Leerlingen hebben o.a. bij deze vraag merkbaar moeite met de wisseling van chronologisch geordende onderwerpen (van Maryland naar Overijssel).	CV volgen. Voor score moet gezien de vraag wel KA genoemd worden.
8 4p	0/2/4-punts vraag.	CV volgen.
9 4p	Leerlingen redeneren vanuit eenzijdigheid van de bron (er is geen Indiër aan het woord), verbinden dit niet altijd met betrouwbaarheid. Of verwijzen nauwelijks naar bron. Opmerking sluit representativiteit uit, maar is bedoeld om antwoorden uit te sluiten in de trant: 'dit is geschreven door een generaal-majoor die hier geen zicht op heeft.' Dit is te mager.	Met goede bronverwijzing kan ook een redenering via <u>eenzijdigheid</u> naar betrouwbaarheid. Verder CV volgen.
10 2p	Lid 1: Leerlingen benoemen doel van Owen (betere omstandigheden voor arbeiders), maar niet middel. Er ontbreekt een komma in CV tussen 'coöperaties' en 'meer'.	Ook maatregelen van Owen zelf (die wil dat fabriekseigenaren verantwoordelijkheid nemen) gelden als 'idealistische coöperatie'. Verder CV volgen. Middel moet daarbij worden benoemd.
11 2p	Veel verschillende omschrijvingen van Sepoy-opstand	Omschrijving moet historisch correct zijn (net als vorig jaar). Jaartal hoeft niet.
12 4p	Lln. Komen bij lid 1 ook met andere redematies. Bij lid 2 benoemen ze niet feminisme, maar omschrijven het.	Ook goed: 'kunnen lezen', 'een dure krant kunnen komen', 'streven naar netjes zijn'. Omschrijving van feminisme kan ook.
13 3p	Leerlingen houden het bij betere kansen/gelijkere rechten. Blijven bij manier van bevorderen algemeen. Lid 2: Leerlingen redeneren vanuit neerbuigendheid van de bron en vervolgen met 'overheid moet dus wel ingrijpen'.	Sowieso twee stappen: scholing >> betere kansen. Maar het 'hoe' moet benoemd. Neerbuigendheid op zich onvoldoende. Moet gekoppeld worden aan de kloof die gehandhaafd blijft, waardoor wet noodzakelijk is.

14 2p	Geen problemen.	CV volgen.
15 2p	Leerlingen komen met andere KA's en omschrijvingen: Massa-organisatie, totalitaire ideologieën.	CV volgen.
16 4p	Leerlingen komen met andere kenmerken: O.a. verheerlijking van geweld. Leveren soms goede kritiek bij verkeerd kenmerk.	Extreem nationalisme/militarisme niet met bronelement te ondersteunen. 'Verheerlijking van geweld' ook niet. Punten voor combinatie van kenmerk en kritiek. Niet opsplitsen.
17 2p	Leerlingen vatten 'in jaren na 1945' heel breed op, waardoor antwoorden erg variëren. Missen soms essentie: 'nazi's zijn weg'.	Uit omschrijving politieke situatie moet blijken 'nazi's zijn weg'. 1945 hoeft niet genoemd.
18 3p	Geen problemen.	CV volgen.
19 4p	Lid 2 wordt verschillend gelezen: 90% leest politieke verhoudingen binnen Oostbloklanden. Deze lezing zorgt vaak voor dubbeling in argumenten en bronverwijzingen. Discriminerende vraag.	CV volgen.
20 4p	Leerlingen benoemen bij lid 2 niet de woonomstandigheden. Laatste stuk CV vraagt om uitleg van integratie. Leerlingen leggen dit niet apart uit.	Naar aanleiding van de vraag hoeven woonomstandigheden niet benoemd. Verder CV volgen.
21 2p	Moeilijke vraag. Leerlingen komen met andere KA's en bredere redeneringen (die weliswaar in Duitsland meer impact hadden).	Ook KA 'totalitaire ideologieën' tegenover democratie in de BRD kan als basis voor generatiekloof aangevoerd worden (slachtofferschap van oudere generatie in plaats van ouderschap).

22 3p	<p>Lid 1: Leerlingen houden detente algemeen, en leggen gevolgen daarvan dus ook niet-BRD-specifiek uit.</p> <p>Lid 2: Leerlingen hebben het over hereniging in plaats van toenadering.</p> <p>Lid 3: totalitaire staat wordt veel genoemd, maar noemen is als antwoord onvoldoende (zie opmerking in CV).</p>	<p>CV volgen.</p> <p>Essentie van lid 1 = er wordt meer gereisd >> meer kennis over DDR.</p> <p>Lid 2: Leerlingen die hereniging in plaats van toenadering gebruiken gaan te kort door de bocht.</p> <p>Lid 3: Totalitaire staat kan gebruikt, maar moet juist uitgelegd, gerelateerd aan <u>openbaar</u> onderzoek. Niet: is niet geïnteresseerd in mening bevolking. Dat is men juist wel.</p>
23 3p	<p>Lid 1: Leerlingen noemen niet het antwoorddeel vanaf waardoor, of volstaan met ontkerkelijking/ontzuiling.</p> <p>Lid 2: Leerlingen antwoorden kort. Laten 'om stemmers te trekken' als reden voor beoordeeld gedrag weg, maar vraag draait om campagne.</p>	<p>Bij lid 1 delen na 'waardoor' tussen haakjes.</p> <p>Bij lid 2+3: Voor 2p moet 'verlies van/trekken van stemmers' ergens bij lid 1, 2 of 3 genoemd. Anders maximaal 1p.</p>
24 4p	<p>Leerlingen omschrijven verdrag van Maastricht.</p> <p>Lid 2: Leerlingen noemen niet leidende rol, maar houden het bij actieve rol.</p>	<p>Lid 1: Ook citaat over politieke en economische unie kan prima. Verder CV volgen.</p> <p>Lid 3/4: Andere omschrijvingen van 'leidend' mogen: centrale/belangrijke/voortrekkende. Niet alleen bron herhalen.</p>
25 2p	<p>Geen problemen. Fijn dat deze ondanks geslotenheid merkbaar discrimineert.</p>	<p>CV volgen.</p>